

**Ylioppilastutkintolautakunta
Studentexamensnämnden**

ERITYISJÄRJESTELYT YLIOPPILASTUTKINNOSSA

SURE-koulutus 1.2/14.2 2024

Markku Rytönen

Perusteet erityisjärjestelyille

- Opinnoissa havaittu tuen tarve ja toteutetut tukitoimet hakemukseen
 - Erityisjärjestelyjen tarve
 - Opiskelijan opintosuunnitelma
 - Vapaamuotoinen selvitys mahdollinen
 - Myös kesken tutkinnon hajautuksen

Perusteet erityisjärjestelyille

- SAIRAUS TAI VAMMA
- VAIKEA ELÄMÄNTILANNE
- LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN ERITYISVAIKEUS
- VIERASKIELISET = OPETUSKIELEN PUUTTEELINEN HALLINTA

Mahdolliset erityisjärjestelyt

- Erillinen tila (3 vaihtoehtoa)
- Lisäaika: 2 tuntia, Myös ehdollisena: Sairauskohtauksen sattuessa (ennakoimaton tilanne sairauden hoidossa) kokelas saa ylittää kirjoitusajan enintään kahdella tunnilla.
- Suurempi näyttö ja/tai suurempi kirjasinkoko
- Avustaja (2 vaihtoehtoa)
- Avustettu tulostus
- Ääniaineistoltaan rajoitettu koe
- Näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe

Määräysten päivitykset (syksyn 2024 tutkinto)

- ylioppilastutkinnon jo aiemmin suorittaneiden uusijoiden hakemusmenettely
- säädettävän työskentelyasennon -erityisjärjestely
- jo käytössä olevia toimintaperiaatteita
- päivitykset ja täsmennykset palautteen ja kysymysten pohjalta.
- Myös lomakkeet, joilla erityisjärjestelyjä haetaan, päivitetään

Sairaus tai vamma

- Lausunto: lääkäri, psykologi, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja
- OmaKanta
- Em. Lausuntojen täydennys: esim. rehtori ja erityisopettaja
- Lausunnoista tulee ilmetä koesuoritusta heikentävä syy ja syyn vaikutukset kokeiden suorittamiseen.

Erityisen vaikea elämäntilanne

- Lausunto: esimerkiksi kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja tai lääkäri.
- Em. lausunnon täydennys: rehtori ja erityisopettaja
- Lausunnoista tulee ilmetä koesuoritusta heikentävä syy ja syyn vaikutukset kokeiden suorittamiseen.

Säädettävä työskentelyasento

- Kokelaalla on mahdollisuus saada käyttöönsä säädettävä pöytä ja tuoli kokeessa sairauden tai vamman perusteella. Tämän järjestelyn tarkoitus on turvata kokelaan mahdollisuus kokeen suorittamiseen. Lukio kuitenkin päättää koetilan kalusteista. Järjestely pitää ottaa huomioon istumajärjestystä laadittaessa. Hakemuksesta pitää ilmetä, mitä erityisjärjestelyjä on käytetty ja miksi muut erityisjärjestelyt eivät ole riittäviä.
- Mahdollisuus säädettävään työskentelyasentoon järjestetään ensimmäistä kertaa syksyn 2024 tutkinnossa. Jos kokelaalle on aiemmin myönnetty mahdollisuus säädettävään pöytään ja/tai tuoliin, hänelle myönnetään ilman erillistä hakemusta erityisjärjestelynä mahdollisuus säädettävään työskentelyasentoon.

Oikeus suurentaa kirjasinkokoa

- oikeus suurentaa kirjasinkokoa, jos tavanomainen suurentaminen ei riitä.
- Hakemuksesta pitää ilmetä, miksi tavanomainen suurentaminen ei riitä kokelaalle.
- Valvoja ei voi määrätä kokelasta pienentämään vastausikkunoiden kirjasinkokoa, mallikuvia tai muita merkintöjä, jos kokelaalle on myönnetty oikeus suurentaa kirjasinkokoa.

Näkövammaisen kokelaan koe

- Jos näkövammaisen kokelas ei pysty käyttämään koejärjestelmän ohjelmia selviytyäkseen tavanomaisen kokeen suorittamisesta, hän voi hakea näkövammaisen erityisjärjestelyitä ja listata tarvitsemansa apuohjelmat.
- Jos näkövammaisen kokelas ei pysty selviytymään näköä vaativista tehtävistä, hän voi hakea näkövammaisen erityisjärjestelyiden lisäksi erityisjärjestelykoetta. Erityisjärjestelyä voi hakea jo lukio-opintojen alkupuolella.

Näkövammaisen kokelaan koe

- Näkövammaisen apuvälineet ja tavanomainen koe
 - Kokelaalle voidaan myöntää erityisjärjestelynä oikeus suorittaa tavanomainen koe näkövammaisen apuvälineillä. Tällöin hän suorittaa kokeen omalla tietokoneellaan käyttäen tarvitsemiaan apuvälineitä ja ohjelmia.
 - Linkki ylioppilastutkinnon kokeissa sallittuihin ohjelmiin:
<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/kokeen-tekniset-jarjestelyt/koejarjestelman-oheisohjelmat>
 - Tutkintoon ilmoittautuessaan erityisjärjestelypäättöksen saanut kokelas ilmoittautuu tavanomaiseen kokeeseen.

Näkövammaisen kokelaan koe

- Näkövammaisen apuvälineet ja erityisjärjestelykoe
 - Kokelaalle voidaan myöntää erityisjärjestelynä oikeus suorittaa erityisjärjestelykoe näkövammaisen apuvälineillä.
 - Linkki ylioppilastutkinnon kokeissa sallittuihin ohjelmiin:
<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/kokeen-tekniset-jarjestelyt/koejarjestelman-oheisohjelmat>
 - Tutkintoon ilmoittautuessaan erityisjärjestelypäätöksen saanut kokelas ilmoittautuu erityisjärjestelykokeeseen. Ilmoittautuminen erityisjärjestelykokeeseen on sitova.

Näkövammaisen kokelaan koe

- Jos kokelaalle on myönnetty aiempien määräysten mukaisesti erityisjärjestelyinä näkövammaisen korvaavat tehtävät tai oikeus suorittaa näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe, hänelle myönnetään ilman erillistä hakemusta erityisjärjestelyinä oikeus suorittaa erityisjärjestelykoe näkövammaisen apuvälineillä.

Kuulovammaisen kokelaan koe

- Ääniaineistoiltaan rajoitettu koe
- arvosanojen pisterajat ovat samat kuin muiden kokelaiden suorittamassa kyseisen aineen kokeessa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi poistamalla kuullun ymmärtämisen tehtävät, jolloin pisteet lasketaan kaavan avulla: tavanomaisen kokeen enimmäispistemäärä x (kokelaan muista kokeen osista saama pistemäärä / kokeen muiden osien enimmäispistemäärä)

Ylioppilaaksi valmistuneiden ja muiden kuin lukion opiskelijoiden hakemukset

- Jos erityisjärjestelyille tutkinnon kokeisiin on tarvetta aikaisemman päätöksen voimassaolon päätyttyä, tulee niitä hakea uudestaan. Hakeminen tapahtuu lukion kautta. Hakemukseen voi liittää aikaisemmat lausunnot, mikäli tilanteessa ei ole tapahtunut muutosta. Jos aikaisempaa lausuntoa ei ole, sitä ei ole saatavilla, tai tilanne on muuttunut, tulee hakemukseen liittää uusi lausunto. Lukiolla ei ole velvollisuutta laatia muille kuin omille opiskelijoilleen uutta lausuntoa. Tarvittaessa uuden lausunnon voi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Kun erityisjärjestelyitä haetaan vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan perusteella, tarvitaan aina uudet lausunnot.

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus

- Lausunnon laatijan tekemä vaikutusarvio perustuu kokonaisarviointiin testituloksista, opettajien lausunnoista ja muista havainnoista.
- Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden vaikutus ylioppilastutkinnossa luokitellaan neliportaisella asteikolla: ei vaikuta, vaikuttaa jonkin verran, vaikuttaa merkittävästi ja vaikuttaa erittäin paljon. Luokittelu vaikuttaa myönnettäviin erityisjärjestelyihin.

Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

- Hakemus on tarkoituksenmukaista tehdä ennen tutkinnon aloittamista, mutta vasta siinä vaiheessa, kun kokelaalla on kokemusta lukio-opintojen suorittamisesta ja lausunnonantajilla on riittävää tietoa kokelaan kielitaidosta.

Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

- Hakemuksesta tulee ilmetä väestörekisteriin merkitty äidinkieli, kotona käytettävät kielet sekä koulunkäynti, opiskelu tai työskentely suomeksi tai ruotsiksi arvioituun tutkinnon aloitusajankohtaan mennessä. Jos kokelas on käynyt koulua, jossa opetusta annetaan vieraalla kielellä, suomenkieliseksi opiskeluksi katsotaan kuitenkin aika, jonka opiskelija on osallistunut suomen kieli ja kirjallisuus tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –opetukseen ja ruotsinkieliseksi opiskeluksi aika, jonka opiskelija on osallistunut ruotsin kieli ja kirjallisuus tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus –opetukseen. Koulunkäyntiin suomeksi tai ruotsiksi luettavasta ajasta ei vähennetä loma-aikoja, vaikka opiskelija olisi viettänyt ne muualla kuin Suomessa.

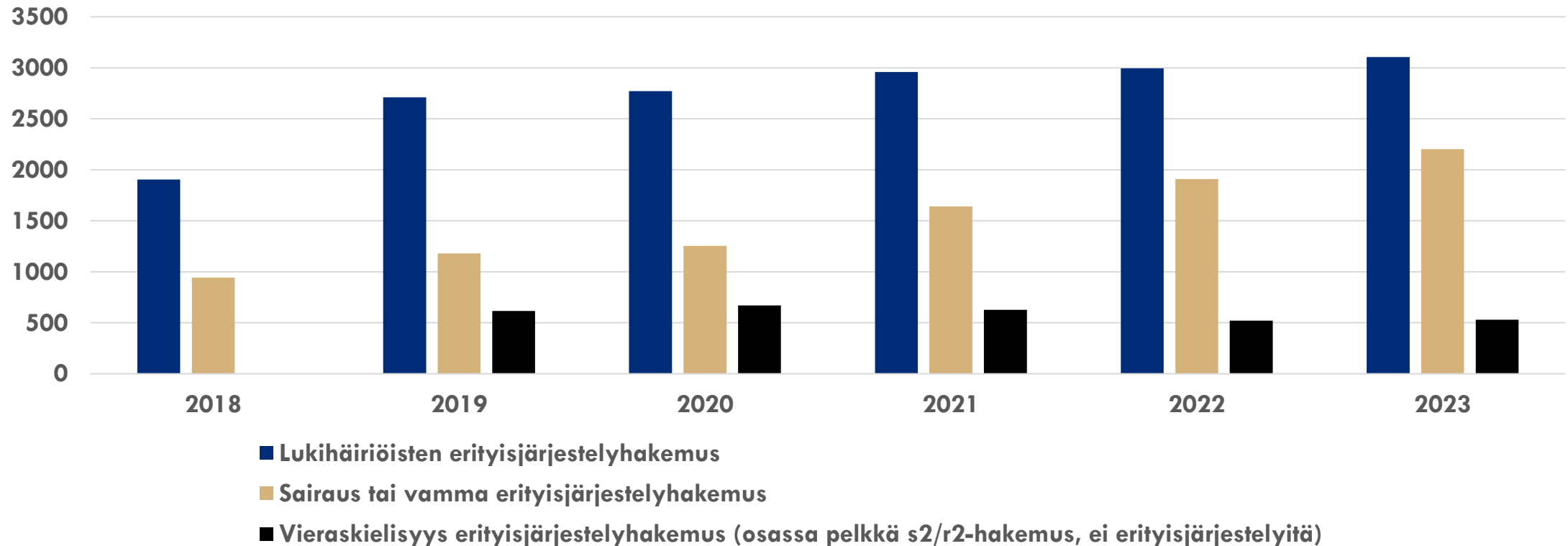
Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

- Hakemukseen liitetään lausuntona kahden opettajan arvio vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutuksesta opintomenestykseen
- Opettajista toinen on äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja tai suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettaja. Toinen opettaja on reaaliaineen opettaja.
- Jos lausuntoa ei ole perustellusta syystä mahdollista saada kahdelta opettajalta, hakemukseen voi poikkeuksellisesti liittää vain yhden opettajan lausunnon. Lautakunta ottaa tämän huomioon hakemuksen pisteytyksessä.

Erityisjärjestelyhakemusten määrä 2018-2023

Erityisjärjestelyhakemukset

Hyvitysmenettely

- Koesuoritusta heikentävän syyn huomioiminen arvostelussa
 - Sairaus, vamma, lukihäiriö, vaikea elämäntilanne
- Sovelletaan vain jos erityisjärjestelyjä ei voida pitää riittävinä turvaamaan kokeen yhtäläisiä suoritusmahdollisuuksia
- Ei kirjallista päätöstä

Hyvitysmenettely

- Turvataan sellaisten kokelaiden asema, jotka ovat muita kokelaita huonommassa asemassa
- Poikkeus kokelaiden yhdenvertaisen arvostelun periaatteesta
- Hylätty arvosana/hylätyt arvosanat
 - Pistehyvyys: korkeintaan approbaturin alaraja
 - **Erityisjärjestelyt ja hyvitykset riippumattomia toisistaan** (kuitenkin hakemuksen lausunnot aina hyvitysmenettelyyn)
 - Huomioimista arvostelussa ilman erityisjärjestelyjä haetaan samalla lomakkeella kuin erityisjärjestelyjä.

Äkillisesti sairastuneet

- ILMOITTAUTUMISEN MITÄTÖINTI (Oma ilmoitus: sairaus)
- REHTORIN PÄÄTÖS: LEPÄÄMISEEN TARKOITETTU TILA, ERILLINEN PIENRYHMÄTILA, ERILLINEN YKSILÖTILA
- MUUT JÄRJESTELYT: YHTEYS YTL:ÄÄN
 - REHTORIN PÄÄTÖS SAMALLE PÄIVÄLLE
 - YTL:N PÄÄTÖS SAMALLE PÄIVÄLLE JA SEURAAVILLE KOEPÄIVILLE

Ylioppilastutkintolautakunta Studentexamensnämnden

Markku Rytönen
puh. 0295338 205
markku.rytonen@ylioppilastutkinto.fi

www.ylioppilastutkinto.fi